Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 202. ДЖЕРЗИ СИТИ, Н. ДЖ., ВТОРОК, 30-го СЕРПНЯ 1921. — VOL. XXIX. No. 202. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, AUGUST 30, 1921. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ДЕМОНСТРАЦІЯ В МІНГО ПЕРЕХОДИТЬ В КРОВАВУ БІЙКУ

ЧАРЛСТОН, Вест Верджінія, 28. серпня. — Майнерська демонстрація проти воєнного стану, проголошеного губернатором стейту Морганом, уже довела до кровопролиття.

Недалеко від міста Шарпелс, в повіті Лоґен, прийшло до бійки межи стейтовою поліцією а демонстрантами, в котрій мало впасти трупом пятьох майнерів, а богато мало бути раненими. Майнери мали піймати в свої руки одного мирового судю і трох заступників шерифа.

Вістка про битву рознеслася як блискавка по всіх майнерських оселях, і тепер велике число майнерів збираєсь іти на поміч демонстрантам. З міст Блер, Медисон, Денвил і других місцевостий ідуть уже майнери на границю межи повітами (кавнті) Лоґен і Бун, котра іде гірським хребтом.

ЯК ПОЛІЦІЯ ОПИСУЄ БІЙКУ.

Капітан Брокас, котрий стоїть на чолі стейтової поліції в страйковім окрузі, так представляє битву з демонстрантами:

Капітан Брокас на чолі відділу стейтового війска і заступників шерифів (депютіс) вибрався в напрямі Шарпелс і Блер на звідини. В його відділі було 12 людий. Ідучи в напрямі до Шерпелс, вони стрінули відділ з 5 людий. Кождий з ним мав карабін, а один рушницю на шріт. Капітан приказав їм зложити оружє. Вони послухали. Капітан заарештував їх і приказав іти далі. Далі вони стрінули два автомобілі і арештували ще шістьох людий. Коли відділ капітана з одинайцятьма полоненими підійшов до Шарпелс, вони стрінули знов пятьох збройних людий. Хтось крикнув, щоби жовнірів не перепустити. На се жовніри відповіли домаганнем здачі оружа. На відповідь на се домаганне до них віддано сальву вистрілів.

Жовніри почали відстрілюватися. Пятьох людий з противної сторони пало. Жовніри пождали, аж їх товариші забрали упавших і віднесли геть, а потім помашерували далі. Капітан не знав, чи всі упавші погибли, але припускає, що чотирох дійсно впало неживими.

(Шарпелс лежить 15 миль від Медисон, головного міста повіту Бун. Зараз коло нього лежить місточко Блер.)

ЗАНЕПОКОЄННЄ ВЛАСТИЙ.

Одержавши звідомленне про події в Шарпелс, губернатор стейту заявив, що ситуація дуже поважна. Він зараз порозумівся з юнійними урядниками, просячи їх о інтервенцію, щоби не допустити до дальших бійок. Трох головних урядників майнерського юнійного союза (Юнайтид Майн Воркерс оф Америка) виїхало зараз на місце стрілянини, щоби переговорювати з демонстрантами.

ПРЕЗИДЕНТ ҐАРДИНҐ ДУМАЄ НЕЗАДОВГО СКЛИКАТИ КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ БЕЗРОБІТТЯ.

ВАШІНҐТОН, 28. серпня. — Урядово подано до відома, що президент Ґардинґ задумує скликати в найблизчій будучности національну конференцію в справі безробіття.

Конференція має відбутися у Вашінґтоні. Департамент (міністерство) торговлі має взятися до приготовлення конференції. Конференція після заяви міністерства торговлі має мати дві цілі на оці: по перше, постаратися о облекшенне безробіття, яке може викликати богато терпіння серед американських робітників; по друге, придумати способи на запобіження непорозумінь межи робітниками і підприємцями.

Участь в конференції будуть брати представники ріжних промислів і будуть вони покликані в той спосіб, щоби всі околиці Злучених Держав були репрезентовані. Про вибір делеґатів буде рішати департамент торговлі на спілку з департаментом праці.

„Се просто непонятна річ", — говорить урядова заява, — „щоби Америка, маюча аж за богато їди і одіння, і топлива, давала своїм робітникам мучитися без сих річий і не давала праці тим, що хочуть працювати."

ҐОМПЕРС ПРО ПОЛІТИКУ РОБІТНИКІВ ЩОДО ЗНИЖЕННЯ ПЛАТИ

АТЛАНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 28. серпня. — На зборах місцевих юній говорив Самуель Ґомперс про становище, яке повинні занимати робітники проти обнижувань робітничої плати. Він висказав погляд, що ніяк ліпше противитися зниженню і програти, як не противитися зовсім.

ЮНІЇ МАЮТЬ ОРҐАНІЗУВАТИ ПОЛІТИЧНУ ПАРТІЮ.

АТЛЕНТИК СИТІ, 27. серпня. — Виконавчий комітет Американської Федерації Праці заявив нині, що він задумує почати в цілих Злучених Державах кампанію виховання робітників, охорони робітників перед посяганнями підприємців по права робітників, а кромі сього основати постійну політичну непартійну орґанізацію.

Ся орґанізація має функціонувати при кождих виборах, місцевих, стейтових і федеральних. Стейтові Федерації і місцеві льокалі будуть іменувати виборчі комітети, які мають стояти в порозумінню з центральним комітетом у Вашінґтоні. Незадовго виконавчий комітет Федерації Праці покінчить пляни орґанізації і предложить їх до одобрення юній.

НОВІ ІМІҐРАЦІЙНІ ПЛЯНИ.

ВАШІНҐТОН. — Постановлено в департаменті для іміґраційних справ перенести на инші краї часть праці американського уряду, який занимається кваліфікованнем і впущаннем еміґрантів до Америки.

В кождім европейськім порті, з якого ідуть еміґранти до Америки, будуть американські іміґраційні урядники, що будуть екзамінувати всіх подорожних, які вибираються до Америки.

По екзамінації кождий еміґрант одержить ще в Европі посьвідку від американської комісії, та вже сміло буде міг всісти на корабель, знаючи, що буде впущений до Америки.

СЕНАТОР ФРЕНС НАКЛИКУЄ АМЕРИКУ ДО ТОРГОВЛІ З РОСІЄЮ.

Сенатор Френс з Мериленд, який вернув недавно з совєтської Росії, взиває, щоби американське правительство негайно розпочало торговлю з Росією.

Сенатор каже, що совєти вже цілком покинули свою давню комуністичну проґраму, що не займаються більше викликуваннем світової революції", а цілу свою увагу звернули на реконстукцію і обнову життя Росії.

Сенатор Френс каже, що Америка повинна розпочати торговлю з Росією як найскорше, не ждучи, аж дипльоматичні взамини між обома краями уложаться.

РОСІЯ ПЛАТИТЬ ФУТРАМИ ЗА МАШИНИ ДО ПИСАННЯ.

ҐАРТФОРТ, (Конєтікат). — Совєтське правительство заплатило цінними скірами фоків, морсів і иншими дорогими футрами за велике замовленнє машин до писання в тутешній великій фірмі.

Ся фірма продала вже ті футра до Арґентини.

ЗАПОВІДАЮТЬ ДУЖЕ ОСТРУ ЗИМУ.

Доктор Брукс, професор метереольоґії заповідає, що сегорічна зима буде дуже гостра.

Обсервації стану погоди в протязі цілого століття вказують, що переходимо через цілий ряд зим, на переміну лагідних і острих.

Той самий професор заповів минувшої осени, що зима буде лагідна і його слова справдилися. Може трафить і сего року.

СВЯТИНЯ САЛОМОНА.

Жиди задумують відбудувати славну святиню Саломона.

Сей намір Жидів заповів анґлійський міністер Альфред Монд, з походження Жид, кажучи, що святиня Саломона буде відбудована тім місци, де по заняттю Єрусалиму Римлянами — зістала знищена.

Однак сей намір Жидів не легко буде перевести в діло, бо на місци, де стояла колись святиня Саломона, тепер находиться турецький мечет Омара, і Турки не легко зголяться, щоби їх мечет був збурений.

ЛЮДЕ ГИНУТЬ ЯК МУХИ.

На шляху межи Бучачем а Монастирисками погиб під колесами зелізниці Гуцул, котрий був в крайній розпуці ізза того, що йому не дозволено перевезти купленого за послідні гроші збіжа для нещасних дітей. — В Бучачі оден міщанин, арештований поліцією, кинувся скований з моста в Стрипу і втопився. — В Чортківщині в селі Полівцях арештовано бідного селянина, котрому пройдисвіт украв його документи подорожі. Поліція того селянина так почастувала, що він умер в чортківськім маґістраті. Для всякої безпеки повісили бідного селянина на клямку від дверий на його власнім ремінци, нібито він повісився на клямці 1 м. височини від землі. — Джуринська поліція, часто запиваючись, нападає на людей і їх побиває, як от недавно, одного чужого селянина з документами побив пяний жовнір так, що його аж тричі відливали. — В Джурині на стації переїхав поїзд жінку, яку ізза пакунків (пожива для рідні) скинув кондуктор між колесами і вона, розтята на двоє, погибла.

ПОЛЬСЬКІ НАСИЛЬСТВА НА ВОЛИНІ.

Після вістей, які одержав з Рівного „Український Вістник", дійшли на Волині переслідування Українців польськими окупаційними властями до краю. По волинських тюрмах запроторено майже три тисячі Українців.

ХОЛЄРА НА КОРДОНІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Московські „Ізвестія" з дня 27. липня подають офіціяльно, що на Поділлю саме над кордоном Східної Галичини вибухла пошесть холєри.

НЕ ПІДДАЛИСЬ ЖИВЦЕМ.

Два б. стрільці Михайло Лотоцький і Михайло Тильний з Ягольниці коло Чорткова ховалися через 9 місяців по доокола личних лісах і полях, але не як бандити і злодії а невинні люди, що належали колись до рідного війська а тепер не хотіли йти самохіть до табору в Домбю чи в Ланцуті. Довго полювали на них жандарми мов на диких звірів аж дня 1. червня зловили їх в одній хаті, до якої вони забігли перебратися і дещо зїсти. Жандарми облягли хату і хотячи їх арештувати, почали перші стріляти. Окружені відповіли також стрілами, бо мали при собі рівнож кріси. Живий огонь тревав від 5. до 11 год. в ночі. Аж коли прийшла з Чорткова більша сила жандармів, обляжені побачили своє безвихідне положення і останніми стрілами відібрали самі собі життя.

В ПРАЗІ

В Празі перебуває, як пише „Наша Правда", представник Радянської України п. М. Левицький. Місія Укр. Рад. Реп. в Чехословаччині орґанізує транспорт б. військово-полонених і инших громадян на Україну. Перший транспорт буде формуватися в Німецькім Яблонім і відійде в найблищому часі.

РОЗСТРІЛ УБИЙНИКА.

На подвірю коломийської тюрми розстріляно дня 27. липня Михайла Березовського, 53-літнього міщана з Коломиї, що вимордував родину Штрумберґів. Спільників його злочину Мих. Міняйлюка покарано 12 роками тяжкої вязниці, а Анну Березовську і Туржанського досмертною тяжкою вязницею.

ЮҐАНІ АҐО ПОМЕР.

БЕРЛІН, 12. серпня (вл. кор. „Свободи"). — В Гельсінґфорсі помер 5. серпня на 60-ім році життя відомий фінський письменник Йоган Профельт, який писав під прибраним імям Юґані Аґо.

Твори Юґані Аґо були присвячені переважно темам з життя фінських селян та інтеліґентів з народу. Де-які його твори перекладено також на українську мову.

ОБМІН ПОСОЛЬСТВАМИ МІЖ МОСКВОЮ ТА ВАРШАВОЮ.

БЕРЛІН, 6. серпня (вл. кор. „Свободи"). — 2-го серпня з Варшави відїхало до Москви польське дипльоматичне заступництво в кількости 40 осіб. Голова заступництва, Тит Філіпович, є довіреною особою Пілсудського й його товаришем ще з тих часів, коли вони обидва стояли на чолі анти-російського соціялістичного руху в Польщі. Радником посольства є Роман Кноль, дотеперішній начальник департаменту в польськім міністерстві закордонних справ і керуючий східно-европейського відділу. Поруч з багатьома секретарями та військовими аташе поїхав також морський аташе, хоч Польща, як відомо, військової фльоти не має. Крім того, поїхали ґенеральний конзул Квятковський (дотепер у Харкові) й конзул Бачинський.

Разом з посольством відїхала також евакуаційна комісія в кількости 90 осіб на чолі з бувшим міністром Ольшевським.

Через два дні по відїзді польського посольства, 4-го серпня, до Варшави прибуло совітсько-російське посольство в кількости 60 осіб на чолі з послом Караханом. Польська преса стрінула приїзд московських дипльоматів з великою трівогою. Всі часописи, замісць витати дорогих гостей, висловлюють побоювання, що дотепні й вправлені большевицькі дипльомати дуже швидко навяжуть зносини з большевицькими елементами в Польщі й в такий спосіб викличуть небажані комплікації. Вже большевицька комісія для виміни полонених наробила Польщі чимало клопоту, від нового-ж посольства очікують ще більших прикростей.

Права польська преса радить урядови ясно здавати собі справу, якою небезпекою загрожує „вїзд Жида Карахана" в польську столицю.

ЖИВІ ТРУПИ.

МОСКВА, 27. серпня. — Російський письменник Іревічкин, який відбув подорож до самарської ґубернії з президентом російського ратункового комітету Каленіним, дає страшний опис сегоднішних відносин в Росії.

Під заголовком „Живі трупи" Іревічкин описує мешканців самарських сіл, що пробують всіми силами удержатися при життю. Вони продовжують своє повільне конанне вiдживляючись зупою з трави і хлібом, який складається головно з болота.

„Наш автомобіль переїзджав через самарські степи — він пише. Все довкола була дике і опущене. Денеде лежав кінський шкелет. Рідко ми бачили чорнозем управлений, ще рідше селянина, який порався на полю.

„Цілею нашої подорожі були два села Висовиґай і Сукаясовка, якої населеннє, після рапортів совєтів самарської ґубернії — прямо вимирає з кождим днем.

„Ми прибули до села Висовиґай. Прийшла до мене стара жінка і почала оповідати: „посуха знищила все на полю: вже всьо зїлисьмо: всі окрушини хліба і всю худобу і удержуємось ще при життю лодиґами зі сонішників і диким вівсом.

„В селі було богато дівчат, які під впливом довгого голоду зійшли з розуму".

ЧАСТЬ ЗАХІДНОЇ УГОРЩИНИ ПРИЛУЧЕНО ДО АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ, 28. серпня. — Австрійські війска заняли на підставі версайського мирового договору частину західної Угорщини, яку присуджено новій австрійській републиці.

Нова австрійська провінція має 1700 англійських миль квадратових і числить 350 тисяч мешканців.

Є се під зглядом економічним дуже цінний набуток для Австрії, бо нова провінція є дуже богатою країною, що знана зі своїх богатих огородів, садів і плекання дуже великої скількости худоби.

ВОЄННЕ ЩАСТЄ ВІДВЕРНУЛОСЬ ВІД ГРЕКІВ.

ЦАРГОРОД, 28. серпня. — Після тридневої завзятої боротьби, Турки змусили грецьку армію до відступу поза ріку Сакарію. Грецька армія потерпіла великі шкоди в людях, транспортах поживи і воєнних матеріялах.

Плянований Греками загальний наступ — здержаний на цілій лінії.

Головною причиною грецької невдачі було се, що грецька армія загналася в пусті околиці, де нема води. Грецькі жовніри падали тисячами від спраги і масово почали западати на пропасницю.

Грецький офіціяльний звіт згадує, що наступ грецької армії наразі здержаний, тому, що Турки заняли на цілій лінії сильні оборонні позиції.

Однак після звіту грецької команди — турецький опір буде вкоротці зломаний.

ЛІҐА НАРОДІВ ВИСИЛАЄ КОМІСІЮ НА ШЛЕСК.

БЕРЛІН, 28. серпня. — Ліґа Народів визначила комісію, яка безпроволочно виїде на Горішний Шлеск, щоби узискати наглядні інформації дотично демаркаційної лінії.

Польське правительство розвязало вже польську плебісцитову комісію, а Войцех Корфанти вицофався з всякої діяльности на Горішнім Шлеску.

РУМУНІЯ ВІДПОВІДАЄ НА ПОГРОЗИ СОВЄТІВ.

БУКАРЕШТ, 27. серпня. — В відповіди на ноту совєтського комісаря загразичних справ, котрий грозив, що совєтські війска будуть переслідувати на румунській території протисовєтські повстанчі банди, які зорґанізувались в Бесарабії, румунський міністер Йонеско вислав ноту, в якій заявив, що всякі насильства совєтської армії — румунські награничні залоги будуть відпирати силою, та будуть розброювати совєтські війска, які вступлять на румунську територію.

„НЕПІДКУПНА" ПРУСІЯ.

КОРУПЦІЯ В ПРУСЬКІМ ВІЙСКОВІМ МІНІСТЕРСТВІ.

БЕРЛІН, 12. серпня (вл. кор. „Свободи"). — Бувший австрійський ротмістр фон Люстінґ, який під час війни був представником австрійсько-угорського війскового міністерства при пруськім війсковім міністерстві, опублікував у віденськім тижневику „Біржа" сензаційні ревеляції про корупцію, яка панувала в пруськім війсковім міністерстві, знанім своєю „непідкупністю", під час війни.

Фон Люстінґ каже, що в порозумінню зі своїм начальством і з його наказу він у багатьох випадках підкупив високих урядовців та офіцерів пруського війскового міністерства. За великі хабарі він мав змогу вивезти з Прусії до Австро-Угорщини війскових матеріялів та продуктів на 3½ міліярда корон. Усе вивозилося на фальшовані документи.

Сам Люстінґ живе зараз у Берліні, де він яко торговельний заступник Чехословаччині заробив за короткий час величезний маєток.

ЧУМА В ВАРШАВІ.

БЕРЛІН, 12. серпня (вл. кор. „Свободи"). — З Варшави повідомляється, що, не зважаючи на всі охоронні заходи, туди занесено азіятську чуму. Досі від чуми вже померло вісім душ.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГРОШІ НА БОНДИ

ПОЗИЧКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ НА АДРЕСУ:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA (2ND DEP.)
1901 COLUMBIA ROAD, N. W., WASHINGTON, D. C.
ТА ПОДАТИ ІМЯ І АДРЕСУ. БОНДИ ВИСТАВЛЕНІ НА 5, 10, 25, 50 ТА 100 ДОЛЯРІВ

ЩО ЗНАЄ РАКОВСЬКИЙ ПРО УКРАЇНУ.

Одна нюйорська ґазета принесла недавно статтю своєї кореспондентки в Росії, в котрій вона говорить про свою розмову з головою „українського советського уряду", Раковським.

Свою розмову з ним мала ся кореспондентка ще минувшого мая, але московський большевицький міністер заграничних справ Чичерін сконфіскував „українському премієрови" усю його розмову і не пустив за границю. Через те розмова появляється аж в кільканайцять місяців пізнійше.

Каже кореспондентка, що „український премієр" говорив дуже богато про повстання на Україні, які він називав розбоями. Найбільше з усього не подобалося „українському премієрови" те, що всі на його думку думали, що „бандитизм" на Україні можливий лише при царськім режімі. Тимчасом, як признає Раковський, він однаково панує на Україні за большевиків, як за царату. Тут видно Раковському не повезло по раз перший: коли він розуміє під бандитизмом українські селянські повстання, то вони вибухали за царських часів лише рідко, хоч відомо на се було багато причин. Колиж Раковський розуміє під бандитизмом протижидівські погроми, то своїм говореннем Раковський завдає брехню веденій ним самим аґітації (для приєднання жидівських симпатій), що мовляв лише при большевицькім уряді нема і не буде на Україні протижидівських погромів.

При тім Раковському вириваються ось такі слова самопризнання: „Погромів нема в Московщині, бо совети там добре зорганізовані. Зате на Україні большевики дійсно не мали нагоди утвердитися, бо там вічно іде боротьба."

Далі Раковський запускаєсь в мудровання про історію України і зі своєї мозківниці видобуває такі мудрощі: „Вам дуже дивно, чому ми (большевики) мусіли усе вести війну з загонами на Україні, але вам треба памятати, що через цілу російську історію Україну все тероризували бандити." Отже, після Раковського українська історія се частина московської історії, українські повстання се бандитизм, котрий непокоїв російський уряд в його справедливім правленню Україною, а московський большевицький уряд находиться в тім згляді на тім самім становищи, що царський. Дивна мішанина брехні з правдою, „політики" з глупим самопризнанием.

Далі Раковський пояснює американській кореспондентці, що Україна се немовби друге Мексико. Там люди люблять війну для самої війни, на всякий спосіб більше люблять воювати як працювати. Такий шубравий шовіністичний наклеп про „хитрого та лінивого Малоросса" ми привикли чувати за царських часів від московських хуліґанів, оправдуючих гнет Московщини над Україною. Однак і за царських часів з такими обидами виступали лише щенюки хуліґанства, а самі проводирі московського шовінізму не поважилибся виступити за таким наклепом. Нині часи змінилися: нині навіть провідник уряду не постидаєсь виступити з таким мерзенним наклепом, якого стидався за царських часів всякий хоч троха шануючий себе чоловік.

Ще кращий доказ розуміння української історії дає Раковський, коли він каже, що за бандитизм відповідають в значній мірі богаті селяни. Се, каже Раковський, усе так було на Україні, що богаті селяни наймали собі бандитів, щоби вони воювали за них. Значить, козацькі війни були наняті за гроші богатими українськими селянами... За гроші вони билися проти польської шляхти, татарських та турецьких наїзників, московських царів, а тепер проти російських большевиків. Як се все просто. Раковський зрозуміти не може, як можна за що инчого битися, як не за гроші. Щоби вам не було дивно, звідки він набрався таких мудрощів, то Раковський каже американській кореспондентці що се все є описано в повістях Гоголя. Звідки Раковський брав своє подиву гідне знаннє української історії.

Кромі богатих селя за бандитизм на Україні відповідають, на думку Раковського, також український народний рух, котрий він вяже тісно з Скоропадських і Петлюрою. Проти таких сил „український большевицький уряд" бореться усіми способами, ручить Раковський. В який спосіб? „Троцький рішився стерти з лиця землі бандитів і вжие до сего всіх способів", — запевняє „український" премієр. Україна в огни, а її успокоює московський міністер війни. Не даром же Раковський пригадує Мексико. Се дійсно, як в Мексику: де бунтуються мексиканські селяни, а їх хоче успокоювати американський нафтяр...

Очивидно, Раковський не забув додати, нащо треба успокоїти Україну і прогнати „бандитів". Вонаж богата країна. „Вона має богато добра, яке уряд (треба додати: московський) думає вимінявати за фабричні заграничні вироби". Ось, в чім увесь сук: Україна богатий край, має богато збіжа, шкір і других достатків, які МОСКАЛІ хочуть вимінявати за фабричні вироби для себе. Коротко, а ясно.

Але американська кореспондентка ще не розуміла. Її не могло поміститися в голові, як се можна зробити. Прецінь Україна осібна, вільна і независима держава, яка не має ніяких специяльних звязків з Росією.

„АЛЕ ДЕ ТАМ," — відповідає Раковський. „УКРАЇНА Є ЛИШЕ О СТІЛЬКИ НЕЗАВИСИМА, ЩО ВОНА МАЄ СВОЇ СПЕЦІЯЛЬНІ ДЕПАРТАМЕНТИ, АЛЕ ВОНА АБСОЛЮТНО ЗВЯЗАНА ЕКОНОМІЧНИМИ І ПОЛІТИЧНИМИ ЗВЯЗКАМИ ЗІ СОВЕТСЬКОЮ РОСІЄЮ".

Так говорив Раковський рік тому назад, пів року перед тим, як большевики проголосили свою буцімто умову про злуку України з Московщиною. Чи тепер дивуватися, що московський міністрина сконфіскував сю промову „українського приміера"? Таж тоді власне в Галичині, Відні і Америці ішла цілою парою плачена московськими большевиками аґітація про самостійну Україну.

ЗЇЗД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО УЧИТЕЛЬСТВА В ГАЛИЧИНІ

(Від власного кореспондента).

У Львові відбулися 11. і 12. липня загальні збори тов-а „Взаїмна поміч учителів". Се товариство гуртує українських учителів народніх шкіл Галичини, так що загальні збори товариства являються зїздом українського народного учительства. На зїзді явилося 52 делеґатів окружних відділів товариства, коло 600 членів товариства і численні гості, між ин. учителі з Холмщини, Волині й Підляша.

Після виголошення численних привітів від українських політичних, просвітних і господарських організацій головний реферат про діяльність товариства і про положення українського народнього учительства виголосив директор товариства Іван Ліщинський. Другий реферат про маєтковий стан товариства виголосив учитель Г. Коваль. В дискусії, яка велася опісля, промовці вказували особливо на важке положення українського учительства й української школи під польським ярмом.

Зокрема треба зазначити, що зїзд одноголосно виступив проти якої-небудь угоди з Польщею і заявив, що буде підпирати змагання теперішнього національного проводу до визволення з-під Польщі.

Зїзд приняв ряд резолюцій, які малюють важке положеннє української народної школи і українського народнього учительства під польським ярмом і висловляють змаганнє і настрої українськог народнього учительства.

Як важко живеться українським народнім учителям під польським ярмом, про се говорить отся **резолюція в правно службових і національно політичних справах:**

„По 25 місяцях істнування ганебного обіжника галицької шкільної краєвої Ради з дня 31. мая 1919 р. ч. 143 пр. всі постанови його, руйнуючі матеріяльно і морально українське народне учительство, істнують без зміни дальше, чим шкільна краєва Рада, звана тепер Кураторія львівської шкільної округи, дає доказ, що не думає зовсім змінити свого скрайно ворожого становища супроти українського учительства. Домагання організації українського учительства, порушені в резолюціях 5 меморіялів і вісьмох рефератів, вручених президії шкільної краєвої ради, тепер кураторії, які зміряли до видання нею заряджень, що усунули би надуживання, випливаючи з факту істнования названого розпорядку, не принесли позитивних наслідків. Мимо дуже численних інтервенцій представників українського учительства в президії і у поодиноких референтів кураторії, мимо звиж тисячи писемних представлень Головної Управи організації українського учительства, висланих президії шк. кр. ради, тепер кураторії:

а) остається ще много українських учителів-льок а навіть регабилітованих, без служби і платні;

б) не виплачено майже нікому залеглої платні;

в) виплачується платню принятому до служби учительству не від дня зголошення, але від дня одержання посади, надання котрої проволікається в безконечність;

г) не покликується до служби управителів більшеклясових шкіл;

ґ) не покликано до служби у Східній Галичині ні одного шкільного інспектора-Українця, а віддано тим чином українське учительство під догляд найбільше ворожих елементів.

д) шиканується регабилітоване учительство масовим перенесенням на посади у віддалені повіти;

е) попереношено учителівльок української народности, котрі, маючи виділові іспити, працювали при міських більше-клясових школах, до сільських шкіл, на посади помічних сил;

є) не принимається з правила до учительської служби кандидатів-ок учительського звання української народности;

ж) не виплачується вдовам по українських учителях підмог і емеритур.

Вершком безпорадного нищення українського учительства шкільною краєвою владою — це масове переношення нашого кращого учительства, особливо більше-класових міських шкіл, на мазурські села в західній Галичині. Проти цеї практики варварського гноблення українського учительства переношенням його між чуже йому по вірі, народности, обичаях і традиції, а скрайно ворожо до нього настроєне населення, проти цеї практики, що пригадує дні найгіршої реакції найбільше некультурних держав, заносить все українське учительство свій рішучий протест перед форум цілого цивілізованого світа".

З огляду на сей стан справи зїзд взиває цілу українську суспільність занятися долею українського учительства, без якого будова рідного українського шкільництва станеться неможлива.

Положенне української народньої школи під польським ярмом у Галичині представляє отся резолюція:

„Зїзд стверджує повний занепад українського шкільництва. Українське населення позбавлене всякого впливу на своє шкільництво як в шкільній краєвій Раді, званій тепер Кураторії, так і в повітових і громадських Радах. Не привертається шкільної науки в українських місцевостях, хоч обставини зовсім на це позволяють. В українських школах, в майже чисто українських місцевостях спроваджується польську викладову мову. Занедбується цілковито українські школи великою, а злишньою редукцією українських сил, як також браком вивінування. Приділюється масово до українських шкіл учителські сили польської народности, часто без потрібної кваліфікації, як по селах так і по містах".

Українському учительству Волині, Холмщини, Підляша і Буковини зїзд ухвалив вислати привіт у його боротьбі за права українського народу.

В справі українського шкільництва Волині, Холмщини й Підляша, себто українських земель, які знаходяться під польським ярмом, зїзд ухвалив отсю резолюцію:

„Зїзд українського народнього учительства протестує проти політики польського уряду (та й цілої суспільности) на Холмщині, де й по сей час — не зважаючи на оголошення конституції з 17. березня 1921 року — нема ані одної української народної школи, навіть приватної; проти поведінки того-ж польського уряду на Волині, Підляссю та Поліссю, де шкільництво доведено до повного занепаду, де істнуючі ще з часів австро-німецької окупації українські народні школи знесено польською владою, де спроби по відновленню шкільництва натикаються на великі перешкоди проти нічим невиправдуємого закриття українських приватних шкіл на Волині та накидування українським школам учителів-Поляків; проти недопущення польським урядом до заснування на тих землях культурно-освітних організацій".

Далі ухвалив зїзд резолюцію, в якій **завзиває учительство до громадянської праці** (читальні, господарські організації) і резолюцію **в станово-організаційних справах** з зазивом вступати в члени тов-а „Взаїмна поміч. учителів", піддержувати орган тов-а „Учительське Слово" і помагати товаришам, які з політичних причин попали в нужду.

Висше згадане **політичне становище** зїзду висловлене в отсій резолюції:

„Зїзд, що репрезентує ціле українське учительство усього краю, заявляє і стверджує торжественно перед українською суспільностю, що не годиться і з цілою рішучостю пятнує роботу теперішних угодовців з під стягу — „Рідний Край" і „Обнова" і усіма своїми духовими і матеріяльними засобами попирати-ме усі національно-суспільні і державно-політичні зусилля і змагання нашого теперішнього національного проводу".

Подаючи сі резолюції, треба додати, що в львівських українських часописах польська цензура майже в кождій з тих резолюціях щось викреслила.

Загальне вражіннє зїзду дуже корисне. Українське народнє учительство, не вважаючи на люті польські перелсідування, не падає духом, а працює над народньою просвітою, маючи за провідну зорю ідеал Вільної, Незалежної України.

Гайдельберг, 23. липня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

ПОЛЬЩА ПРОКЛЯТА.

Як Ляхи напали на Львів і зачали різати Жидів, то, тамошній рабін прокляв Ляхів і сказав, що кров на них відімститься і вони не будуть посідати Львова.

Один американський офіцир летун повірив, що Галичина то польський край і кидав бомби з літака на українських жовнірів коло Львова, вчасі як Українці з Ляхами вели переговори у Львові в палаті Потоцького при улиці Коперника ч. 15.

На другий рік, дня 22. падолиста, 1919, Ляхи обходили у Львові „сьвенто визволеня крулєфскиго мяста Львова" і сей американський летун кружляв для звеличання паради понад місто Львів.

Але доля хотіла, що його літак займився і впав якраз на палату Потоцького при ул. Коперника ч. 15. Літак згорів; летун забився; палата також значно згоріла.

Так закінчилася перша польська парада у Львові.

Щось недобрий знак.

І Вилсон говорив про Польщу. Навіть написав для неї 13-тий пойнт і потоптав для неї засади самоозначення.

А тепер він ходить калікою і глядить на 14 мерців, котрі ходять за ним, а котрі; як жили, називались 14 пойнтами.

Чи то жидівське проклятте тяжить на Польщі?

Гадаємо, що не тільки жидівське. Бо міліони і міліони християн таксамо як і Жиди проклями Польщу за її звірські злочини.

На Польщі тяжить проклятте міліонів і воно відімститься на ній гірко.

Се, що вона закрала, з болем шляхотського а злодійського серця, мусить віддати.

Прийде їй судний день, „йом кіпур".

Казав найбільший польський поет Міцкевич, що Польщу виратує число „44", але другий Білорусин, Костюшко (бо Міцкевич і Костюшко були Білорусини), славний польський вожд, як програв війну з Росією, сказав памятні слова: „Фініс Польоніє" (конець Польщі), отже тепер, коли Міцкевич програє зі своїм пророцтвом, лишається ще друге пророцтво, другого Білорусина, що конець Польщі.

Може його виконає третій Білорусин, Пілсудський, або як не він, то добрі сусіди йому поможуть.

В кождому разі старе пророцтво Костюшка, проклятте рабіна, і проклятте міліонів ще не передавнилось і чекає в недовгому часі свого ченсу.

Альфа.

З ДАЛЕКИХ БЕРЕГІВ.

(Розмова з видатнійшими українськими діячами в Европі спеціяльно для „Свободи").

Бажаючи познайомити читачів „Свободи" з настроями, **виглядами та надіями, які панують серед розкиданих** по всій **Европі українських політичних та громадських діячів,** ми звернулись **до кількох таких діячів, найбільш відомих і** поважаних **з проханнем одповісти на де-які найбільш пекучі** питання сучасного моменту.

У сих розмовах перед американськими земляками продефілюють **представники ріжних українських земель і** політичних **напрямків. Коли сі розмови причиняться до навязання** тіснійшого **контакту між Українцями Нового Світу й між** українськими **діячами, які тут у Старім Світі стоять** наче „на ріжних **берегах", їх завданне виконане.**

1. ХРИСТОФОР БАРАНОВСЬКИЙ.

Христофор Антонович Барановський, якого відповідями **відкривається низка наших розмов, є безумовно одною з** найвидатнійших **постатей серед сучасних діячів з Великої України. Син народу, він виключно працею, енерґією та** щирою **відданістю народній справі доробився до свого** високого становища. **Він був міністром фінансів за Центральної Ради,** стояв **на чолі всіх українських центральних кооперативних** установ **і в найширших кругах користувався славою невтомного** працьовника, **щирого патріота й чесної людини.**

Барановський приніс себе в жертву, взявши портфель міністра **фінансів у кабінеті Петлюри підчас торішнього** польсько-українського **походу на Україну. Всі знають, що з** його **боку се була свідома жертва, хоч і цілком марна, й** тому сього **епізоду ніхто йому за зле не бере.**

Нині Барановський є головним представником української **кооперації за кордоном, працюючи над тим, щоб на** випадок **упадку большевиків Україна зараз же могла дістати з закордону все необхідне. Се імя варто собі затямити, бо** Барановський **є одним з тих, кому належить будучність на Україні.**

Дамо тепер слово самому п. Барановському.

*

— Ви питаєте мене, ЯКІ ПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ МОЖЕ ДАТИ ГОЛОД У РОСІЇ ТА НА УКРАЇНІ?

Самі большевики признаються, що нинішній голод є надзвичайним **і що подібного голоду Росія не знала** протягом **століть. Значіннє голоду надзвичайно збільщується** тою загальною **розрухою, яка панує на цілій теріторії** бувшої Росії, **особливо-ж розрухою транспорту.**

При сих умовах становище большевицької влади є незвичайно **тяжким, і можливо, що большевики або змушені** будуть **відмовитись від влади або-ж хвиля народнього руху** змете **їх з лиця землі. Можливо також, що большевики не** зупиняться **ні перед якими заходами, аби втримати за собою владу.** На **горах трупів голодної людности вони ще зможуть де-який** час **панувати, але що їхня влада може перебути нинішню** катастрофу **— сього не сподіваються самі большевики, хіба за** виїмком **кількох фанатиків чи божевільних.**

Та й становище тої влади, яка прийде по большевиках, **буде нелегким, особливо коли політичний переворот** станеться **ше під час голоду. На Україні становище було-б** трохи ліпше, **як би в недовгім часі влада там перейшла до** антикомуністичних **рук. Се, між иншим, дало-б змогу завчасу вжити** заходів, **щоб засіяти поля, аби тим урятувати край від** нового голоду.

В кождім разі, наслідки голоду будуть незвичайно страшні **не тільки для Росії, але й для всього світу. Дорого** доведеться **заплатити світови за його дотеперішнє байдуже** відношеннє **до подій на теріторії бувшої Росії.**

— ЯКУ РОЛЮ В МАЙБУТНІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ ВІДГРАВАТИ-МЕ **КООПЕРАЦІЯ? — питаєте ви далі.**

Як у Росії, так і на Україні большевицька влада зруйнувала **ціле господарське життє. Напів зруйнованою є також і** кооперація, **яка в значній мірі перестала бути сама собою,** себ-то **вільним обєднаннєм громадянства для взаємної** допомоги в **матеріяльних та культурно-просвітних потребах, а** перетворилася **в державний апарат для поділу продуктів.**

Не зважаючи на се, кооперація зберегла свій живий апарат, **який також під большевицькою владою щось таки** робить, **має звязок з народом і знає, наскільки він є здатним** до відбудови **свого господарського життя.**

Сей апарат і є тою силою, яка в першу чергу приступить **до господарської відбудови України зараз по упадку** большевиків.

— ЧИ МОЖЛИВА ЗАРАЗ СПІЛЬНА АКЦІЯ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ТЕЧІЙ І ЗАСТУПНИЦТВ І ЯКИЙ Є НАЙКОРОТШИЙ ШЛЯХ ДО ОСЯГНЕННЯ ЄДИНОГО НАЦІОНАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ФРОНТУ? — запитали ми ще д. Барановського.

— На превеликий жаль, українських „течій" дуже багато. **Большевицька, Петлюрівська, федеративна (Моркотун),** гетьманська, **потім кілька галицьких — се лише головні. Всі сі** течії **ворогують між собою й одна другу дискредитують** з усіх **сил, псуючи сим загальну всеукраїнську справу.**

Розуміється, для справи було-б дуже корисно, коли-б сі **течії обєднались і спільними силами взялися рятувати** рідний **край. Та се не тільки необхідно: се й можливо, принаймні** щодо **антибольшевицьких течій. Зрештою, я не думаю, щоб і** між **представниками великоукраїнських та галицьких течій** не могло **дійти до порозуміння.**

Для осягнення єдиного національно-політичного фронту **необхідно було-б перш усього припинити війну, а потім** представники **всіх течій повинні зїхатись на спільну нараду** (хай **то буде Національний Конґрес) і спільно виробити** дальшу **лінію поступовання. Хто в сім напрямі візьме на себе** почин **і доведе справу до доброго кінця, той зробить велику** послугу **цілому українському народови.**

Зокрема щодо Галичини, то сучасне її міжнародне становище **є дуже заплутаним, але я певний, що недалекий той** час, **коли Галичина буде істнувати під українським прапором.**

Прощаючися з п. Барановським, ми показали йому те число „Свободи", в якім надруковано оповістки про позичку, розписану в Америці урядом Зах.-Укр. Республіки.

— Я БАЖАЮ СІЙ ПОЗИЧЦІ ЯК-НАЙБІЛЬШОГО УСПІХУ, — сказав д. Барановський, — і не маю найменшого сумніву в тім, що американські Українці щиро відгукнуться на заклик купувати бонди позички. Ми, Наддніпрянці, не маємо, на жаль, в Америці таких звязків, щоб звертатися туди за допомогою, але неуспіх чисто-галицької позички був би занадто сумним свідоцтвом для національної свідомости наших американських земляків. Я вірю, що такого свідоцтва вони собі не заслужать.

10-го серпня. **Радянин.**

З ДНЯ.

НЕ ДАЙТЕ УКРАЇНЦЯМ, А ДАЙТЕ КАЦАПАМ!

Н а ш і кацапські наймити (большевики) кричали торік: — Не дайте цента галицьким Українцям, нехай гинуть під Польщею, бо то буржуї! Дайте нам, ми не є буржуї!

А нині кацапи з Москви, Чичерін, Ленін, Троцький і Нахамкес, кричать до американських капіталістів:

— Дайте цента Москалям, нехай не гинуть марне, бож то нарід!

А наші кацапські наймити (большевики) замісць далі кричати: „Не дайте Москалям, нехай гинуть, бо то буржуї", — сидять тихо як печериці і мовчать, бо що Москаль то не Українець.

Пес, утримуваний Москалем, не буде гавкати на свого пана, хотяйби на Україні родився і в українського газди на свою пресові фондики визбирував.

БУЛО КОЛИСЬ....

Було колись, Україна, Донщина, Кавказ, полуднево-східно Московщина і Сибір цілу Европу годували пшеницею, а не то Росію, бо хліба було тілько, кілько тепер є паперових рублів.

Але то було давно, дуже давно. Ще тоді не було третього інтернаціоналу.

А як настав інтернаціонал третій, то всі ті дари божі немов тридевяті гори дінулись.

Ані їх видом видати, ані слихом слихати.

Нема пшениці ані на Україні, ані на Донщині, ані на Кавказі, ані в полуднево-східній Московщині, ані на Сибірі. Ніде немає. І нічогісінько нема. Не то пшениці, але нема ні жита, ні вівса, ні ячменю, ні гречки, ні проса, ні кукурузи, ні бараболі, ані фасолі, ані бобу.

Словом, нема нічого, тільки спомин, що колись то так добре було на Вкраїні, що колачами плоти городили, а з кукурузи паркани вибивали.

Та бо й на тім не конець, але то кажуть, що навіть гарбузи збунтувались; не ростуть; і баштани світять пусткою. А навіть соняшники і ті не схотіли; забунтували; не обертаються лицем до сонця, але на північ, куди Троцький каже і Нахамкес, і теж і собі не зародили. Тепер нема що лузати, ані олію з чого добути.

Навіть бідна пчола і та, послушна Нахамкесови і його кацапським теоріям, обернула свої крильця до студеної Москви, а відтам як дунуло холодом, то так її маленьку прозябло, що скулилась на старій вербі, а пасіку павуки павутинєм обвели.

Оттаке то настало царство, славне государство за царювання III-тього інтернаціоналу.

То ще ціле щасте, що то іно 3-тій інтернаціонал, бо якби, не дай Боже, принело четвертий, або пятий, або після поінтів Вилсона — 14-тий інтернаціонал, то туд найт.

А впрецінь без того царського раю третього інтернаціоналу Троцького, Леніна, Бухаріна, Самоваріна, Хламкеса і Нахамкеса якось було людям жити; хліб і сіль мали; соняшники обертались на полудне і давали людям зеренце; а пчола не сідала сумна і немічна на суху вербу, але бреніла весело по цвітах і носила мід і солодила людям чорну годину.

Знаємо, що скаже ревний Москаль Нахамкес. Він скаже: Якби не та война, то третій інтернаціонал вже давно був би приніс царство і рай на землю, але зачерез войни, то лиш не можем.

Ну, так. А впрецінь бідна маленька Литва, якої земля далеко менше врожайна ніж на Україні, на Кубані, в Донщині або на Сибірі, мусить вести війну з більшою і злодійською Польщею, а не тільки що має збіжа подостатком, але ще продає до Росії.

Що се є?

Є одна річ. Бо в Литві хлопи господарять, а в Росії і на нападених нею землях правлять комісари з „третього інтернаціоналу".

ТРОЦЬКИЙ ЧИ ГУВЕР?

Казав Троцький, що нагодує пролетарият в Росії, а годує Гувер.

Троцький має на се пояснення зі святого письма, іменно, що чоловік не жиє тільки хлібом але і словом божим. Він годував пролетарият своїми „ідеалами", які привіз з нюйорської реставрації на 12-тій улиці. Він тому не винен що ті „ідеали" пролетаріятови стали в горлі і вилізли боком, а пролетарият Кричить: Дайже хліба, але простого, пшеничного, житного, а хочби і кукурузяного! Він щоправда і такий хліб має, спроваджений з Литви, але тільки для себе, а не для пролетаріяту. Для пролетаріяту він привіз був з 12-ого стріту в Ню Йорку „ідеали", і то більше як ми бигадали. Сипав ними до схочу і не хочу. Більше, як хтонебудь хотів або й не хотів.

А хочете хліба, а то інша справа! Як хто дбає, так має, або кождий сват собі рад. Троцький дбає насамперед за себе самого, котрого любить як ближнього свого, а другі нехай ідуть за його прикладом.

Не можете дістати з Литви, то ідіть собі до Гувера!

Буржуазія то буржуазія, то правда. Капіталізм то капіталізм, і то правда. Але в кождого „третього інтернаціоналу" порожно як в большевицьких головах, то також правда. Отже треба просити ласки у буржуїв і капіталістів!

Комуністи просять ласки у капіталістів, кажете? Ні, се загадка капіталістична! Чого вже буржуї не видумували на бідних комуністиків, то що їм значить видумати ще й таку видумку!?!

ХТО ВИРІШИТЬ СПРАВУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Керму світової політики мають тепер Аліянти. І вони вирішуватимуть долю нашої батьківщини. Вони скажуть, чи та наша три роки мучена Ляхами батьківщина має бути дальше прибита на хрест і до решти знищений наш нарід у Галичині, — чи ні.

Та це тільки формальний бік тої наболілої справи. Коли ми питаємо, хто буде судити нашу справу, то нам не важно знати, як називається наш суддя, тільки **важно знати, який той суддя, чим він руководиться, як він думає.**

Це вже доволі ясно видно по тім, як Аліянти поставились до другої подібної справи — до справи Шлеска. Правда, в політиці нема безсторонних суддів. Вони рішають так, як їм каже їх інтерес. Але навіть свій інтерес можна всяко розуміти. Як відомо з казки, котра все має глибший підклад, циган, котрого питали, що зробивби, якби його вибрали царем, відповів, що вкравби касу і втік з нею за кордон. Він так розумів свій „інтерес". Подібно розуміє свій інтерес Польща. В часах демократизму й пробудження народів загарбала вона тілько чужих земель, що її власна земля менша від зрабованої. І Польща очевидно знає, що прийдеться їй з тих чужих земель забиратися. Тому своїм інтересом уважає: вкрасти і зрабувати якомога більше. А від Аліянтів буде тепер залежати, як довго вони дозволять тій цигані між народами обкрадати чужі каси. А це знов залежить від того, що вони уважають **своїм** інтересом і чи вони дивляться на свій хвилевий інтерес, чи троха дальше в будучину.

Це можемо бачити по шлеській справі. Ллойд Джордж, представник Англії, заявив у тій справі, що **не вільно зі Шлеска робити нової Альзації** та що Англія ніколи не згодиться на це, щоб Польщі признано країну, в якій Поляки становлять меншість населення. Бо це булоб надужиттєм хвилевої перемоги Аліянтів в цілі поневолення побитого народу.

Остро говорив представник Великої Британії — говорив проти насильства. В тім бачить він будучий інтерес свого народу: не накопичувати причин до нової війни.

Що це не є особиста думка одного Ллойда Джорджа, бачимо з промови другого представника Англії, комісаря Гаральда Стюарта. Він сказав зовсім слушно, що якби до Поляків взятися рішучо і скоро полагоджувати справу, то вони мовчалиби і жадних повстань не булоб.

Надзвичайно цікаве становище заняв представник Франції Бріян, президент французьких міністрів. Промова його свідчить про те, що у Франції ослаб уже інтерес для Польщі, хоч Франція дальше протеґує її. Три части промови Бріяна заслугують на докладну нашу увагу. В першій з тих трьох частей виводив Бріян, що Аліянти, раз сотворивши Польщу, мають обовязок, **зробити її спосібною до державного життя, бо такого вона не є.** В другій части доказував, що в тій цілі Аліянти **обіцяли Польщі Шлеск** і тим викликали в ній надії і кошти, які тепер не оправдуються. (Розуміється, Польща в надії, що їй дозволять загарбати чужі богаті землі, почала творити велику армію і взагалі жити понад стан). В третій части заявив, що Франція **голоси селян важить рівною вагою, як голоси міського населення.**

З тих трьох частей бесіди Бріяна перша може бути для нас небезпечна, коли прийдеться вирішувати справу Східної Галичини. Але дві другі це аргументи тільки за тим, щоби Польщі не дати Східної Галичини. Бо Східної Галичини Аліянти н і к о л и не обіцяли Польщі. А коли Фрацнія голоси селян важить рівною вагою як голоси міського населення, тоді Львів не може переважити, всіх сел Галицької Землі.

Але це може бути тільки аргумент ужитий тому, що він вигідний для Польщі. Він може щезнути з хвилею, коли стане вигідний для нас. І на той випадок треба нам приготовитися, **щоб ми самі могли бути головним чинником при вирішуванню справи нашої батьківщини.** Цего ми можемо доконати великим ,спільним зусиллем. Тоді з нами рахуватимуться й сильні міра сего. Про нові способи боротьби поговоримо в другій дописі.

О. Н.

ПОЛЬСЬКА КОЛЬОНІЗАЦІЯ ВОЛИНІ І ХОЛМЩИНИ.

З посольських промов у варшавськім соймі довідуємося цікаві річи про польську кольонізацію на так званих „кресах", то є українських землях: Волині, Холмщині, Поліссю і Поділю. На одним недавним засіданню сказав посол Четвертинський, що польський уряд почав кольонізувати землю на кресах за скоро; на тих землях ще не зорганізована добре цивільна влаеть, отже поділ і заряд земель взяли в свої руки самі жовніри, а як вони господарують, то ми знаємо. Повно діється несправедливостий у самім поділі та безправств супроти місцевого населення. До кольонізації призначено на цей рік 18 тисяч жовнірів, з яких кождий мав дістати по 30 моргів. Не вистарчило землі, яка остала по царскій родині і православній церкві і тому треба ділити 401 приватних маєтків, з яких лише десята часть є власністю польських обшарників. Посол-соціяліст Маліновскі каже, що через безправства, яких допускаються дідичі і вояки над місцевим населенням, шириться на „кресах" обурення на Поляків, яке грозить революцією. Причиняється до того і те, що повертаючі дідичі виганяють селян з ріллі або продають їх по паскарських цінах.

„Слово польске" пише, як кольонізується на Волині I. бригада кавалерії. Заняла вона села Підзамче, Почаїв, Лосятин, Радивилів. Ділять між себе землю Росіянки Урусової, яку доси управляли місцеві українські селяне. Та тепер віддало кременецьке староство землю жадним пахтярам, які без ніяких вкладів з свого боку зажадали, від селян третього снопа. Взагалі з вісток, які доходять до нас, бачимо, що там набирає собі землі кождий, хто має в руках силу, і ніхто не дивиться, як бідує тамошний селянин. Цілком так як за давної Польщі, коли то королі давали шляхті чужу землю і людий в кріпацтво. Та така господарка на „кресах" вже раз закопала Польщу.

Ми доносили, що на Холмщину має виїхати з Варшави комісія, щоби провірити тамошні відносини. Комісії ще нема, але староство в Томашові пустило вістку, що хлопи бунтуються (і скаржитися не можна) і висдало на села багато агентів і кінної міліції, яка перевела численні ревізії та арешти ні цілком невинних людях.

ПРО КНЯЗЯ З ГАДИНОЮ В НУТРІ.

Українська леґенда для старших дітей.

Благословенний є начальник держави, що має розум ясний і руки чисті.

Бо він предвиджує лихоліття і безпощадно нищить кириниників.

Як на зєдинених землях Галича й Києва володів розумом перший по Соломоні галицький князь Данило, син Романа, — прийшли на землі України страшні й великі орди Татар. Мов чорні хмари обляглй вони Київ, де боронився Даниловий намісник Дмитро. Непереглядні татарські полчища вибили до ноги галицьке військо в Києві й дістали живцем у свої руки пораненого на цілім тілі воєводу Дмитра. Опісля двигнулиння на Володимир Волинський, на Теребовлю й Галич, здобуваючи всі українські міста.

А хоч князь Данило розумний був як Соломон, не міг знайти можности оборони перед татарською навалою. Не міг, бо на Україні повстали три великі партії й жадної не можна було переконати, що вона зле думає. Перша з тих партій казала, що треба піддатися Татарам, бо думала, що тим способом позбудеться даних на княжий двір і доскулить княжим урядовцям. Друга з тих партій казала, що треба опертися на союзі з західними державами, але для оборони краю також не хотіла навіть тимчасово понести жадних жертв. Праця обох тих партій полягала виключно на тім, що взаїмно себе лаяли й прозивали одні одних запроданцями. А нарід, перед яким вони відкривали свою наготу, уявляв собою третю, найбільшу партію безпартійних. Він з байдужністю ждав на те, що прийде.

Бачучи все те, опустив князь Данило Рідний Край і виїхав у чужину, бо не хотів наразити на смерть найлучших, які будиб погибли в безвиглядній боротьбі. Він рахував іще на те, що як народ покоштує тягарів чужої влади, то навчиться цінити свою. А Татари розлилися по всій Україні й огнем, мечем та полоном знищили її до тла.

А як двічі перецвила черешня, відійшли Татари з України в степи і затужив за рідною землею великий князь Данило. І через Мукачів перейшов шлях карпатський і ступив на Галицьку Землю. Запах спаленини ще не уступив був з нашої згарища осель і блукали останки населення. Великий князь Данило немав де навіть голови склонити, аж хтось з його почоту довідався, що в Синевідську заховався ще не знищений малий монастир у недоступнім місци. Туди поїхав князь Данило на нічліг.

З журби не міг заснути великий князь Данило. І до рана перевертався на ложі чернечім. А як досвіта монахи почали йти на молитву до каплиці, пішов і він з ними. В раннім сумерку побачив між ними одного старенького, сивого як голуб монаха й постановив після богослуження поговорити з ним про свої заміри відбудови землі.

Незабаром оба сиділи в келії. Червоне проміння сонця заливало зелені бори над Опором. Оживлення вступило в утомленого князя. Він запитав:

— „Старче, де перебув Ти молодість свою?"

— „В Індії, княже", відповів монах.

— „Як попав Ти в той далекий край?"

— „Як половецький полонений, проданий як невольник".

— „Тим цінніща буде мені порада твоя. Бо кождий, хто довго мучився на чужині, вміє цінити Рідний Край і свою владу".

— „Так, великий княже! Чим я мігби Тобі послужити?"

— „Порадою. Скажи мені, що ти уважаєш найважніщим при відбудові держави?

Старець задумався. По довшій мовчанці сказав:

— „Відповім Тобі казкою на Твоє питання. То було давно, дуже давно, ще як на землях нашого народа не панував Твій рід. Але Київ уже стояв тоді там, де й тепер стоїть. І володів у нім князь, якого імя забули пізніщі покоління, бо не вміли писати літописі. Раз той князь напився під ніч єлинського вина й заснув. А о півночі почала його мучити спрага. Він виняв збан з водою, що стояв біля ложа його і напився води. А тої ночі мала там гадина молоді і їла їх. Але одно гаденя висмикнулося їй і сховалося в збані з водою. А як князь пив воду, проковтнув мале годеня і не запримітив того. Аж як воно почало рости в череві князя, відчув він великі болі. І зазвав зі всіх сторін лікарів і знахорів, щоб вилічили його. Але вони не могли вигнати гадини з черева князя.

Тоді сказав князь: „Не можу вже довше терпіти болів, які зіслали мені злі духи. Поїду в святі міста Єлинів і Євреїв, може там знайду лік, або закляття".

І вибрався з великим почотом і дружиною з бігом Дніпра на полудне, суходолом і водою на човнах. А як побачив усте Дніпра, жаль йому стало опускати рідну землю й казав розбити там намети.

Було горячи літо. Втомленого болем і спекою князя опанував сон. І князь заснув. І спав з отвертими устами. А біля нього сидів тіун*) і думав. Втім побачив, як з уст князя виставила голову гадина й почала віддихати свіжим воздухом. Тіун сидів спокійно, притаївши віддих й ждав, що з цего дальше буде.

А в місци, на якім стояв княжий намет, жила в земній норі друга гадина. Вона звітрила першу й виповзла зі своєї нори. Побачивши голову тої гадини, що виставала з уст князя, сказала до неї:

— „Пек тобі! Погана! Ти чого влізла в того князя, що давав лад великій землі, й мучиш його?"

А княжа гадина відповіла:

— „Мешкаю собі там, де мені хочеться і роблю те, що мені подобається! Я нікого не боюся!"

А земна гадина сказала їй на те:

— „Ех, якби той князь мав розумного тіуна, то він знайшовби вже спосіб, як тебе вигнати!"

Княжий тіун весь перемінився в слух і слухав ще уважнійше. А княжа гадина запитала глумливо:

— „І якже він вигнавби мене?"

А земна гадина відповіла:

— „Взявби горіхів і посоливби сіллю й дав їсти князеви. А потім три дні не давби йому пити нічого. І ти виповзлаби сама зі спраги й убилиб тебе та посікли на шматки!"

На те з гнівом відповіла княжа гадина:

— „А ти дурна повинна мовчати! Бо сидиш у своїй норі на казані, повнім золотих монет. І якби той князь мав мудрого тіуна, то він уже знайшовби спосіб, як тебе знищити і забрати скарб!"

— „І як же він доконавби цього?" запитала глумливо земна гадина.

— „А ось як!" відповіла княжа гадина. „Взявби казан з оливою, поклав на огень, щоб закипіла і вливби в твою нору. Ти зварилабся в кипячій оливі, а він взявби скарб".

Так сварилися обі гадини. А княжий тіун сидів неповорушно й уважно слухав. Опісля гадини поповзли — кожда в свою криївку. Князь збудився і наказав:

— „Дайте знак, щоби звивали намет, бо поїдемо дальше!"

Але княжий тіун відповів:

— „Мусимо ще три дні і три ночі перебути, бо я хочу спробувати ще одного ліку для Тебе, княже!"

Князь зараз згодився, бо мав великий біль. А тіун наказав принести, оріхів і посолив їх сіллю і дав їсти князеви. А потім три дні не дав йому нічого пити. І з черева князя виповзла гадина, мучена спрагою і її на місци вбили й посікли на шматки. Князь не чув уже болю і виздоровів. І зараз хотів вертати. Але тіун сказав:

— „Мусимо ще пошукати коштів нашої подорожі!"

І казав налити оливи в казан і покласти на огонь, щоб закипіла і влити в нору земної гадини. А вона почала варитися в кипучій оливі і з болю кричала:

— **„Найбільш нікчемні ті, що взаїмно зраджують свої слабі місця! Ті власне мусять загинути** так, як загинула гадина, що сиділа в череві князя, і як гину я, земна гадина!"...

Князь Данило уважно слухав казки старого монаха, а вислухавши до кінця, сказав:

— „Спасибіг, старче! Я зрозумів Твою казку і покористуюсь наукою. А як знова починати-му якесь діло, прийду вдруге по науку до Тебе."...

— „Для правителя нашої землі все стоїть отвором келія і серце старого скитальця", відповів старець.

Незабаром записала літопись, як великий князь Данило безпощадно нищив огнем і мечем ті українські села, що не хотіли визнавати своєї влади і воліли татарську, аби тільки не свою. Але ніхто не знав, що ця думка князя назріла в нім у хвилі, коли в Синевідську слухав казки старого монаха.

Переповів **Осип Назарук.**

*) Тіун — управитель.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСИ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Під розвагу пасейських Українців.

Дорогі Батьки, Мами, Сини і Доньки Соборної Матери України! Надійшла хвиля, яка приневолює всіх нас, без ріжниці на якінебудь переконання, злучитися в одну свідому, національну українську громаду. Нас, Українців в Пасейку, є доволі споре число, але ми роздроблені тут на всілякі партії, які зчаста поміж собою ворогують. В кождій з тих партій є свідомі люди, але що-ж, коли ті люди одні других поборюють. Як одна партія пуститься вперед, то друга зараз її гальмує і говорить: „Чекайте! Ми підемо вперед, бо ми знаємо ліпше дорогу. Ви мусите йти за нами!" З того старшовання виходить таке, що ніхто не поступає вперед, але всі стоять на місци, або ще й навіть назад цофаються. Таке цофанне тягнеться з дня на день, з тижня на тиждень, з місяця на місяць, з року на рік і ми через те до ніякої цілі не можемо дійти.

От таке то лихо в тім нашім Пасейку. А хто тому винен? Чи може загал? Ні! Винуваті є передові люди, котрі свої особисті інтереси ставлять висше від інтересів загальних. Честилюбиві одиниці з собою друться, а нарід неповинно терпить. Справджується тут відома наша пословиця: пани сваряться, а на хлопови шкіра тріщить.

У нас (а так воно діється і в инших українських громадах в Америці) завелася дивна якась партикулярність. Се — кажуть — ми, а то ви; се наше, а то ваше; сі люди червоні, сі чорні, сі білі, а ті сині; сей побожний, а той безбожний, і так далі. А побожні і щирі люди що на се кажуть? Стиснуть раменами тай піде кождий своєю дорогою. Отже нерозумні партійні файтери знеохотили нарід до єдности і він геть розлетівся. Дехто через особисту політику гордих файтерів ще й доси блудом ходить, а дехто опинився навіть у ворожім до українства таборі тай „помагає недолюдкам матір катувати". От до чого довела нас особиста політика ріжних партійних провідників!

Коби то вже раз щезла зпоміж нас та діявольська гордість, те вивисшуванне одного понад другого. Коби то яка висша сила натхнула наших провідників виречися своїх особистих амбіцій і послужити щиро загально народній справі. Я вірю, що хто завдасть собі труду і повизбирує наш порозкиданий нарід в одну свідому українську громаду, сей заслужить собі на велику подяку і на велике імя в історії заокеанської України.

Ану, пасейські Українці, попробуйте взятися за сю благородну роботу. Се піде легко, коли тільки наші місцеві лідери не будуть уперті і не будуть говорити: „Нехай вони до нас прийдуть і на наше пристануть". Упертість, гордість і зарозумілість — се дуже погані людські хиби, які нікому добра не приносять. Нехай один не несе голови в гору, а другий в долину, але нехай усі тримають свої голови в гору.

Нам треба тепер конечно єдности і згоди, бо якраз тепер рішається доля нашої старої вітчини, котрій ми мусимо щиро й безінтересовно послужити. Ми мусимо складати свій народний податок: мусимо запомагати своїх погибаючих у ляцькій неволі братів і купувати бонди державної позички Східної Галичини.

Щоби наша народна робота була успішна, нам треба (бодай на якийсь час) залишити всі партійні непорозуміння і спори та зійтися докупи. В тій ціли я радив би скликати загальне українське віче в Пасейку. Нехай наші громадяни прийдуть на се віче з доброю волею і зі щирими намірами, бо всі ми є дітьми одної Великої Матери, всі ми гадаємо на свою рідну землицю вернути. У такім важнім часі не сидім тут із заложеними руками і не дивімся байдужно і рівнодушно, як наш рідний брат жертвою паде. До помочі всі! Най не буде виродка межи нами!

Михайло Припхан,
секретар тов. ім. Т. Шевченка, 232. відділу У. Н. Союза.

АЛЕНТАВН, ПА.

Українці з Алентавн при народній роботі.

За стараннем українсько-американських сітізенів відбулися в нашій місцевости збори. Сі збори були скликані дня 14. серпня б. р. чотирма американськими сітізенами, а іменно: місцевим дякоучителем п. Г. Пипюком, п. І. Дашевським, п. Д. Морозом і п. П. Лабоцьким, бувшим українсько-американським жовніром, котрий служив при американській армії.

На зборах явилося більше число Українців, американських сітізенів і не сітізенів, і вони брали під дебату теперішне положенне наших братів у рідному краю. По вичерпуючій дискусії прийшли всі до заключення, щоби заложити нове товариство під назвою „Українсько-американський Горожанський Клюб". На перший поклик вписалося до того клюбу 48 членів. До уряду новозадоженого товариства увійшли: п. Г. Пипюк, предсідатель; В. Кашицький, секретар; С. Даник, касієр; О. Попик, завідатель; П. Лабоцький, Д. Мороз і С. Збрик, контрольори.

Отже висше згаданий уряд взиває всіх щирих алентавнських Українців вписуватися до сеї новооснованої організації, а особливо взиває всіх американських сітізенів, аби вони вписалися до того клюбу та щоби зєдиненими силами стали разом в обороні своїх поневолених братів у рідному краю.

Панове українсько-американські Сітізени! Вже крайна пора пробудитися зі сну та стати нарівні з другими народами. Неодин з нас дивується, чому наш рідний край не дістав політичної самостійности. А чи ми за ту самостійність дуже дбали, дуже за нею побивалися? От забули ми на свою народну пословицю, котра каже, що як хто дбає, так і має. Візьмім за примір Поляків, Словаків і других чужих народів, котрі проживають в Америці і котрі є тутешними горожанами. Вони рішучо ставляться до американського уряду за своїм народом. Вони всі є зорганізовані в одно тіло і тому американські власти з ними рахуються. А деж наші американські сітізени? де наші українські жовніри, котрі служили при американській армії? Чи їх тут нема? Чомуж раз, Панове українсько-американські Ветерани і Сітізени, не скажете свого слова перед американським урядом? Чому не поскаржитеся перед паном Президентом Гардінгом, що нам його попередник, пан Вілсон, зробив кривду? Чому?! Таж Ви маєте право стати в обороні свого поневоленого народа! Ви скажіть американському урядови так, як сказав покійний Франко:

„Ми хочемо вчитись поступати,
Бо кривда є сестра тьми;
Для себе хочем працювати
І бути люди між людьми!"

Так, Панове українсько-американські Ветерани і Сітізени! Ви мусите сказати, кому треба, що кривда ляцько-московська є сестрою нашої тьми, є причиною нашого лихоліття.

Я не буду богато розписуватися в тій справі, але позволю собі поспитатися Вас, Панове укр.-американські Ветерани і Сітізени: Чи Ви хочете щоб і надалі наш український нарід стогнав в ляцько-московській неволі? Чи хочете, щоб далі ляцько-татарська нагайка краяла спину нашого бідного селянина? Чи хочете, щоб дальше ляцька орда вистрілювала, мов горобців, Ваших братів і Сестер? Чи хочете, щоб дальше Ляхи замикали українську інтелігенцію по тюрмах, а українських молодих діточок щоб виховували на яничарів? Як Ви сього хочете, то скажіть се виразно, нехай усі люди почують. А як не хочете, то станьте в обороні свого рідного брата і скажіть своє грімке слово, бо тепер прийшов такий час, що ми мусимо показати свою любов для свого рідного краю. Не вистарчить написати щонебудь до української ґазети тай сказати: я вже патріот! Ні! Так воно не йде! Коли ти, брате, хочеш бути українським патріотом, то мусиш показати свою любов для України ділом, а не письмом.

Ану, як би так нині була Україна вільна і як би нам можна нам було їхати, то ми всі зачали би зараз чванитися своїм патріотизмом. Але від правдивого, геройського патріотизму ми, американські Українці, стояли так далеко, як місяць від землі. Панове! Ми всі є героями поза плечима наших старокраєвих Січовиків, котрі за нас клали свої буйні голови на поли бою і котрі ще й тепер тяжко страждають під тяжким ляцьким обухом. Ми любимо богато говорити, а мало робити. От такий то наш патріотизм!

Аби не стягнути на себе страшного народного проклону, українсько-американські сітізени в Алентавн пішли за покликом філядельфійських укр.-американських сітізенів. При тій нагоді ми взиваємо всіх Українців, американських сітізенів і бувших жовнірів американської армії, щоби вони зорганізувалися, щоби ще сего місяця стали разом з Лігою Американських Сітізенів у Філядельфії та щоби разом співділали.

А Вас, щирих алентавнських Українців, просимо вписуватися як найчисленнійше до нашого політичного товариства. Ану, Браття, покажім, що Алентавн є свідома українська громада!

Володимир Кашицький,
секр. Клюбу.

ХТО ХОЧЕ НАЛЕЖАТИ ДО ПОЛЬЩІ?

За тим попитують польські власти на Гуцульщині. До кождого села прийшло зі староства урядове письмо і готові друки, щоб люде заявлялися, що хочуть належати до Польщі. Деякі наказні війти і писарі повиповнювали друки та попідписували селян без їх відома. Між селянами і громадськими властями вийшла з того колотнеча, бо селяне протестують проти надуживання і фальшування їх підписів. Пишуть також, що в Камінці Струмиловій повітова команда державної поліції одержала приказ списати українську інтелігенцію в повіті, що годяться на прилучення Східної Галичини до Польщі. Богато підписів пофальшовано.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За одноразове оголошення в сій рубриці платиться 2 цнт. від слова. За більше разів по 1½ цента за слово за кождочасне поміщення. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.

ФАРМИ!